

DE OORLOG, 12 augustus 1914
[Het Nieuws van den Dag, No. 13715]
[Woensdag 12 Augustus 1914.]

5 AVONDBLAD. [No. 13714 niet gevonden!]

Inhoudsopgave 12 augustus 1914

[Het Nieuws van den Dag, No. 13715] 1

BERICHT. 1

De oorlog in België. 1

De Franschen in den Elzas. 2

Rusland en Oostenrijk. 2

Oostenrijk en Servië. 2

De Duitsche koloniën. 2

Verspreide berichten. 2

Paniek in een kerk. 2

De strijdkrachten der oorlogvoerende partijen. 3

BERICHT. 3

Duitsche en Fransche tactiek. 4

Een oordeel van Clemenceau. 4

Montenegro geblokkeerd. 5

Turco's. 5

Van de Belgische grens. 5

Nederland en Nederland alléén. 6

De economische storing. 6

Amerikaansche toeristen. 7

De veiligste stad. 7

Voor den slag? 8

Engelsche persstemmen over België's houding. 9

Oorlogsgeruchten. 10

Het slagveld van Europa. 10

"De nieuwe Britsche kolonie." 10

De toestand in Duitschland. 10

Een Waal over de Duitschers. 11

Uitvoer naar Duitschland. 12

Duitsche Landstorm. 12

Lof uit den vreemde. 13

Vluchtelingen. 13

De oorlog in België. 13

Aan de Fransch-Duitsche grens. 14

Rusland en Oostenrijk. 14

Oostenrijk, Servië en Montenegro. 15

Bulgarije. 15

Verspreide berichten. 15

10 **Eerste Blad.**

BERICHT.

Om de verzending mogelijk te maken wordt een gedeelte onzer oplaag vroeger gedrukt dan gewoonlijk.

15 **DE DIRECTIE.**

TELEGRAMMEN.

De oorlog.

De oorlog in België.

20 ANTWERPEN, 11 Aug. De eigenaar van het hotel Weber, een Duitsch onderdaan, die zich in den kelder had verborgen, werd door zwaveldamp uit zijn schuilplaats verjaagd en gearresteerd.

[Omtrent het hierbedoelde geval lezen we nog in een particulier telegram uit Antwerpen aan de *N. Rott. Ct.*:

25 "Weber, de patroon van het bekende hotel op de Keyserlei, is gisterennamiddag uit zijn kelder gehaald, waar de korte, dikke man al dagen in verscholen zat. In 1885 met onze eerste wereldtentoonstelling hier gekomen, heeft Weber het ver gebracht. Ook Flora was zijn eigendom. Nu is zijn hotel herschapen in een hospitaal. Om hem uit

zijn kelder te krijgen, heeft men zwavel gebrand. Een hevig geproest meldde Webers aanwezigheid. "La dernière pensée de Weber" wordt nu uitgevoerd in de gevangenis der Begijnenstraat."]

De Franschen in den Elzas.

PARIJS, 11 Aug. Er zijn berichten gekomen van gevechten op de linie Longwy-Longuyon-Marville-Virton. In het Noorden van het arrondissement Montmédy werden Duitsche cavaleriepatrouilles ontmoet.

Rusland en Oostenrijk.

WEENEN, 11 Aug. In het Zuiden is niets bijzonders voorgevallen. Er worden slechts onbeteekenende schermutselingen van de grens gemeld. In het Noorden zijn Russische cavaleriepatrouilles ten Oosten van de Weichsel tegen ons opgetreden; zij werden echter overal afgewezen.

Bij Brody (in het noordoosten van Galicië) trachtten drie escadrons met machinegeweren over de grens te komen, maar zij werden teruggeslagen.

Oostenrijk en Servië.

BOEDAPEST, 11 Aug. (Part.) Het Hongaarsche Telegraafbureau meldt dat twee afdeelingen van het 61ste infanterie-regiment onder leiding van 3 luitenants met eenige kleine troepen over de Donau trokken en zich op de Serviërs wierpen, die zich aan den overkant bevonden. Het werd een gevecht van man tegen man. De Serviërs trokken zich terug en lieten 30 dooden en vele gewonden achter. De Oostenrijkers hadden slechts 3 gewonden en een doode. Nadat de Serviërs waren verdreven, trokken de Oostenrijkers zich terug.

De Duitsche koloniën.

KAAPSTAD, 11 Aug. Een kustvaartuig rapporteert, dat de Duitschers Swakopmund, de havenplaats in hun kolonie in Zuid West-Afrika, hebben ontruimd, nadat zij den pier lieten springen, de sleepbooten in de haven hadden ontladen en doen zinken en de winkels en opslagplaatsen hadden gesloten. Alle voorraden werden vervoerd naar Windhoek, de hoofdplaats van de kolonie.

Hetzelfde gebeurde aan de Lüderitzbucht.

(Wat hier gebeurd is was te voorzien, want Duitsch Zuid-West Afrika was niet te verdedigen. Uit Berlijn is reeds gemeld dat men de koloniën in Afrika, voorloopig althans, maar als opgegeven moest beschouwen. Later, bij de groote afrekening, zou men dan wel verder zien.

Intusschen hier is van geen verovering sprake, gelijk in de veel noordelijker gelegen kolonie Togo aan de Goudkust, die ongelukkigerwijs tusschen een Fransche en een Engelsche kolonie zit ingeklemd. Duitsch Zuid-West-Afrika wordt in het Noorden begrensd door de Portugeesche kolonie Angola, in het Zuiden door de Kaapkolonie. De Duitschers hebben hier een tweede Atjeh gevonden in een langdurigen oorlog tegen de oproerige Herero's, de Bondelzwarts en andere vechtlustige kafferstammen.

Swakopmund, de havenplaats in Damaraland is door een spoorlijn met de hoofdplaats Windhoek verbonden. De ontruiming wordt nog meer verklaarbaar als men nagaat dat vlak bij de monding van de Swakop, als een kleine kustenclave in het Duitsche gebied, de Walvischbaai ligt, welke in Engelsche handen is.

Lüderitzland met de gelijknamige baai, ligt veel zuidelijker, in het vroeger Portugeesche gebied van Angra Pequena, hetwelk in 1884 door de firma Lüderitz, die het had aangekocht, onder bescherming van de Duitsche regeering werd gesteld. — RED.)

Verspreide berichten.

PARIJS, 11 Aug. (Part.) Mevrouw Poincaré heeft zich aan het hoofd gesteld van een beweging van de Fransche vrouwen uitgaande, om hospitalen op te richten voor de gewonden.

STRAATSBURG, 11 Aug. (Part.) Het sociaaldemocratisch Rijksdaglid voor Metz, George Weill, heeft bij het Fransche leger dienst genomen.

Paniek in een kerk.

BRUSSEL, 11 Aug. De *Peuple* meldt het volgende: Hedenmorgen is in de kerk van den Heiligen Antonius te Bouvy Lalouvières een onbeteekenende brand uitgebroken, gedurende een bijzondere mis voor de Belgische soldaten. Er ontstond een paniek, waarbij 14 vrouwen en jonge meisjes werden gedood en een 50-tal personen gewond.

(Zie verder *Laatste Berichten*).

95 **BUITENLANDSCH NIEUWS.**

De strijdkrachten der oorlogvoerende partijen.

In zijn bekend werk "Over den hedendaagschen oorlog" houdt generaal von Bernhardi uitvoerige beschouwingen over de waarde van de getalsterkte in den oorlog, beschouwingen, die thans vooral interessant mogen heeten. De *N. Rott. Ct.* geeft er

100 het een en ander uit weer.
 In het algemeen is men tegenwoordig meer dan vroeger geneigd, om de getalsterkte als den beslissenden factor in den oorlog te beschouwen en wel hierom, omdat men aanneemt, dat de legers der groote mogendheden voor het overige gelijkwaardig zijn. Toch, zoo schrijft generaal Bernhardi, is de getalsterkte volstrekt niet de
 105 voornaamste factor voor succes. Er kunnen zich zelfs omstandigheden voordoen, waarin de kracht van de groote massa's geheel latent blijft, omdat zij niet tijdig genoeg ter plaatse kunnen worden gebracht. (In Rusland bijvoorbeeld.) Het zou dus dwaas zijn om alleen op de getalsterkte te vertrouwen. Ja, zegt generaal Bernhardi, er schuilt zelfs zeker gevaar in de zeer verspreide meening, die het overwicht in getalsterkte en materieele hulpmiddelen als beslissend beschouwt en daartegenover de geestelijke en moreële elementen uit te schakelen. Zooals ons de krijgsgeschiedenis leert, hebben
 110 zeer vaak goede troepen onder bekwame veldheeren legers verslagen, die hen in getalsterkte aanmerkelijk overtroffen. (Frederik de Groote, Napoleon.) Slechts één punt mag men daarbij niet uit het oog verliezen, n.l. dat de getalsterkte van den zwakkere niet beneden zekere minimum-grens dalen mag. Als namelijk, zegt Bernhardi, het overwicht van de ééne partij zoo groot is, dat zelfs gedeeltelijk succes van de zwakste partij, de hoofdmacht van den tegenstander niet kan tegenhouden, dan kan geen veldheer de uitwerking van de getalsterkte meer neutraliseeren. Toen bijvoorbeeld Napoleon, die zoo vaak een talrijker tegenstander
 120 had verslagen, in 1814 den strijd met zoo zwakke strijdkrachten aanvaardde, dat zelfs de schitterendste gedeeltelijke overwinningen den opmarsen van de vijandige massa's niet meer konden tegenhouden, leed ook hij de nederlaag en moest hij de nederlaag lijden.

In een ander werk: "Duitschland in den volgenden oorlog", vergelijkt generaal
 125 Bernhardi de strijdkrachten van het drievoudig verbond met die van zijn vermoedelijke tegenstanders. De getallen, waarvan generaal Bernhardi bij genoemde vergelijking gebruik maakte, zijn weliswaar door de laatste versterking van het Duitsche leger in vreedestijd achterhaald. Daartegenover staat, dat ook Rusland en Frankrijk in den laatsten tijd zich aanmerkelijk hebben ingespannen om hun legers te vergrooten. De
 130 verhouding van de strijdkrachten, zooals Bernhardi die berekent, is vrijwel dezelfde gebleven. Nieuwere gegevens die men in de statistieken vindt, wijzigen die verhouding niet.

Het onderscheid tusschen andere berekeningen en die van Bernhardi ligt voornamelijk daarin, dat hij niet met alle mannen, die de wapenen kunnen dragen rekening houdt, maar uitsluitend met de manschappen die zijn afgeëxerceerd en onmiddellijk
 135 beschikbaar zijn.

Bij Frankrijk en Rusland bepaalt Bernhardi zich dus tot hetgeen zij onmiddellijk in Europa in het veld kunnen brengen. Hij ziet dus af van de Aziatische troepen van Rusland, die het gedurende den oorlog waarschijnlijk aldaar zal moeten laten, desgelijks houdt hij voor Frankrijk slechts rekening met die koloniale troepen, die
 140 reeds in Frankrijk zijn, of spoedig derwaarts kunnen worden gebracht uit Algiers en Tunis.

Bernhardi geeft de volgende getallen:
 Drievoudig verbond.

145	Duitschland	3,500,000
	Oostenrijk	2,180,000
	Italië	1,230,000
	Roemenië	<u>318,000</u>
	Te zamen rond	7,228,000 man.
150	Daartegenover staan:	
	Frankrijk	3,650,000
	Rusland	2,000,000
	Servië	<u>250,000</u>
	Te zamen rond	5,900,000 man.

155 Met de mogelijkheid dat Italië en Roemenië onzijdig zouden blijven, heeft Bernhardi, naar men ziet, evenmin gerekend als met het Engelsche landingsleger.

BERICHT.

Niet in alle plaatsen van het land kan ons blad thans op denzelfden tijd bezorgd

160 worden als in gewone omstandigheden. De treinenloop is geheel veranderd en vertraagd
en zelfs het automobielerverkeer is niet meer overal toegelaten. Wij stellen alle
pogingen in het werk, 's middags en 's nachts, om onze expeditie zoo snel mogelijk te
doen plaats hebben, maar het onmogelijke kunnen wij ook niet bereiken.
165 Wij verzoeken onzen abonnés dit wel in het oog te willen houden en klachten over de
post niet tot ons, maar tot het postkantoor in hunne plaats te richten.
DE DIRECTIE.

Duitsche en Fransche tactiek.

170 Naast de factoren: moreel, organisatie en sterkte der strijdkrachten, is natuurlijk
van groot belang da aanvoering en de tactiek, welke wordt toegepast. Tot beter begrip
van de militaire actie, welke thans in West-Europa gevoerd wordt, ontleent het *Hbl.*
het volgende aan hetgeen in het laatste 'Wetenschappelijk Jaarbericht' van de
Vereeniging tot beoefening der krijgswetenschap geschreven werd naar aanleiding van
de Fransche manoeuvres in 1913.

175 "De groote legermanoeuvres werden met groote aandacht gevolgd, omdat de wederzijdsche
aanvoerders eene verschillende tactiek gevolgd hebben. Generaal Chomer heeft zich van
de Duitsche tactiek bediend, terwijl generaal Pau aan de oude Fransche school trouw
is gebleven. Het wezen van de Fransche tactiek dan bestaat daarin, dat het leger zoo
lang mogelijk in de hand van zijnen aanvoerder blijft. Eene sterke voorhoede gaat
180 vooruit. Haar optreden maakt het den aanvoerder mogelijk, den vijand te verkennen en
vast te houden.

"Onder hare dekking groepeerde de hoofdmacht zich, de bevelhebber verdeelt zijne
krachten naar gelang van den te overwinnen weerstand en houdt sterke reserves gereed,
die hij op het goede oogenblik tegen het zwakke punt des vijands inzet ('l'événement'
185 van Napoleon).

"De Duitsche tactiek is gebaseerd op het omtrekken van de tegenpartij. Van den
aanvang af verdeeld in evenwijdige kolonnes, die elk door een zwakke voorhoede worden
beveiligd, marcheert het leger voorwaarts. Zoodra men den vijand heeft aangevat,
staat de gedachte op den voorgrond hem om te trekken en aldus tot den terugtocht te
190 dwingen.

"De Fransche methode berust op ware krijgskunst, zooals een Napoleon die bezat; zij
kan slechts worden toegepast door een met groote besluitvaardigheid begaafden
aanvoerder; deze moet het verstaan op vele punten – in verband met de
weerstandskracht der troepen en de gesteldheid van het terrein – niet meer troepen in
195 te zetten dan daar hoog noodig zijn. Hierdoor houdt hij op het door hem gekozen
beslissende punt als een gespierde vuist eene onweerstaanbare massa gereed.

De Duitsche methode geeft de krachten vroegtijdig uit de hand, legt de uitvoering in
hoofdzaak in handen van de onder-commandanten. Bij de vóórtijdige ontwikkeling, die
met deze methode gepaard gaat, loopt men het gevaar, dat een groot deel der troepen
200 een slag in de lucht doet. Intusschen is het gevaar hiertoe bij het bezit van een
goeden verkenningsdienst de lucht belangrijk verminderd."

Een oordeel van Clemenceau.

In het tijdschrift *l'Homme Libre* komt een opstel voor van Clemenceau, waaraan De Tel.
205 het volgende ontleent:

"Wat schrikkelijk is om te overdenken, is het feit, dat de barbaarsche daden van den
Duitscher het uitvloeisel zijn van een vooruit beraamd plan. Open het boek van Von
der Goltz en gij zult reeds op de eerste over "Das Volk in Waffen" er bladzijden in
vinden, dat men, door alle middelen, ontzetting moet verspreiden onder de bevolking,
210 teneinde haar spoediger en vollediger ten onder te krijgen en zoo den oorlog eerder
te doen eindigen, in het belang der menschelijkheid...

Dit is inderdaad een der kenteekenen van den Germaanschen geest; alle kwesties te
herleiden tot werktuigkundige vraagstukken, waarbij de mensch slechts de rol vervult
van een 'gegeven', een ding zonder innerlijke waarde.

215 De barbaren uit den tijd der barbaarscheheid waren natuurmenschen, bij wie het
instinct, dat het tot moord en verwoesting dreef, geen breidels kende. Onze
beschavingsbarbaren zijn schepselen van een metaphysische verfijning, die ons,
krachtens een logica, waaruit iedere menschelijke overweging verbannen is, naar den
top van hunne beschaving meenen te geleiden, en dat door uitersten van
220 onbeschaafdheid.

De leerlingen van Von der Goltz beweerden, toen zij Samain vermoordden, op den meest
ernstigen toon, dat het in het belang der 'humaniteit' was, om Lotharingen te
terroriseeren, daar zij zich anders gedwongen zouden zien, om nog andere Lotharingers
te fusilleeren. Zoo redeneerde ook eenmaal de Hertog van Alva in Vlaanderen. En zelfs
225 Attila moordde alles uit, in de hoop, dat niemand hem meer tegenstand zou bieden.

Gij weet thans ook, waarom de Duitschers in België op de ambulances geschoten hebben, zooals zij het in 1870 bij ons ook systematisch gedaan hebben.

230 Het is in het belang der Belgen. Zij hebben een ouden priester en twee kinderen gefusilleerd, die tot een gendarme hadden durven zeggen: "Daar zijn de Pruisen". Zij deden dat in ons belang, omdat zij in de meening verkeerden, dat zij onze harten op deze wijze bevreesd zouden maken en deze vrees volgens hun wetenschappelijke theorie een einde moet maken aan onzen tegenstand tegen de beslissingen der Voorzienigheid, die onze wereld uitsluitend voor Wilhelm II geschapen heeft.

235 Laten wij ons dus voorbereid houden op nieuwe daden van geweld, die enkel een uitvloeisel zijn van humaniteit en goedheid. Ik vraag me zelf af, of deze horden van wilde beesten niet op het denkbeeld zullen komen de vrouwen en kinderen volgens een bepaald systeem te gaan martelen, ten einde op deze wijze de komst van den weldadigen vrede te verhaasten. Ik zou mij er niets over verwonderen, wanneer zij op dit denkbeeld kwamen.

240 Enfin, men zette de proefneming met de bloedige philanthropie voort. Wat ons betreft, wij zullen da gewonden niet afmaken. Onze vrouwen zullen zich zelfs inspannen om hen te redden en wanneer wij op vijandelijk gebied zijn, dan zullen wij de zwakken helpen in plaats van hen te fusilleeren. Slechts op het slagveld zullen wij den uitroeiings-oorlog, die ons opgelegd is, aanvaarden. Daar het volk, dat zich het recht toeëigent

245 de wereld te beheerschen door wapengeweld, geen ander recht erkent dan dat der moorddadige superioriteit, zullen wij den oorlog voortzetten onder de voorwaarden, die wijzelf hebben vastgesteld, terwijl wij echter voor ons het voordeel voorbehouden der hoogere moraliteit, die het "fair play" beheerscht.

Doch er is meer. Nauwelijks was de campagne begonnen, of Duitschland vroeg er zorg

250 voor, zich de ban der beschaafde wereld op den hals te halen. Onbeschaamd loog het bij monde van zijn keizer, zijn gezanten en zijn agenten, toen het beweerde, dat het de handhaving van de orde wenschte en zich slechts in zooverre voor het conflict interesseerde, als zijn belangen aan de Oostenrijksche zaak verbonden waren.

Het loog, want het begon de vijandelijkheden op hetzelfde oogenblik, waarop

255 Oostenrijk het bemiddelingsvoorstellen van Sir Edward Grey aanvaardde. Het loog, toen het beweerde, dat het België tegen ons kwam verdedigen. Het loog en het heeft zijn soldaten orders gegeven om te liegen, toen zij bij het binnendringen van Luxemburg den inwoners toeriepen: "Wij zullen u verdedigen. Waar zijn de Franschen?"

Duitschland liegt, evenals het moordt, omdat het meent, dat zulks voordeelig is.

260

Montenegro geblokkeerd.

Men meldt ons uit Den Haag:

Blijkens bericht van Hr. Ms. gezant te Weenen is de kust van Montenegro in staat van blokkade verklaard.

265

Turco's.

— Het *Petit Journal* meldt, naar het *A. Hbl.* bericht, dat Algerijnsche tirailleurs, 'zonen van de roemrijke Turco's van 1870', in den Boven-Elzas zijn aangekomen, waar ze sedert twee dagen verschillende punten bezetten.

270

Van de Belgische grens.

Uit een particulieren brief, Zaterdag verzonden uit een Belgisch dorp niet ver van Maastricht;

275 Vanmiddag tegen drie uur ongeveer, kwam een groot leger "doodshoofd-huzaren" Emael binnen, ze bevalen den pastoor (men zegt, hem een revolver voorhoudend), dat hij den Belgischen vlag van den kerktoren zou laten halen, hetgeen onmiddellijk gebeurde.

Daarna waren ze heel beleefd, kochten bij de boeren haver en hooi voor de paarden, aten in de herbergen en betaalden alles zoo goed, dat iedereen er over verbaasd was. Daarna gingen ze over Sichen, Sussen en Boiré (drie bijeenliggende dorpen), den weg

280 op naar Rumpst om 's morgens te Tongeren te kunnen zijn, waar gevochten wordt.

Moedig als leeuwen vocht het kleine Belgische volk legen de Duitsche overmacht. Men staat er over verbaasd. Onze kant is nu, ook langs den Maaskant (Lanaye, Lische en Nivelles) geheel vrij voor de Duitschers. Bij Hautain vocht men eergisteren ontzettend. Overal lijdten de Duitschers zware verliezen.

285 't Is ellendig de gewonden te zien. Eergisteren bracht men op een kar dertien zwaar gewonden naar Calvarie (ziekenhuis te Maastricht). Eerst kwam de ambulance van het Roode Kruis (Holland) telkens de gewonden zoeken, maar ook op dezen heeft de domme burgerij geschoten, daar zij beweerden, dat de ambulance alleen de Duitschers verzorgde en meenam. Klare onzin natuurlijk! Ze hebben het voor de arme gewonden

290 erger gemaakt, deze worden nu vervoerd op hossende karren.

Eergisteren toen men in Luik aan 't kloppen was stroomden de Luikenaars dezen kant

uit. 't Was zielig om te zien, hoe ze bij stortregens, voortsjokten. In ons huis had ik telkens een groote hoeveelheid bijeen, die zich te goed deden aan brood en kaas en warme koffie, die ik bij pannen vol voor ze gereed maakte. Op een oogenblik zaten er dertig in de gang, de kinderen op den grond, de vrouwen op de stoelen, allen doornat. O, gij had dat eens moeten zien, hoe dankbaar ze waren. Onder hen was een arme zieke jongen, die nu melk mocht drinken, zooveel hij lustte. Uitgerust konden ze toen heengaan met nog wat kleeren, en een paar oude parapluies, die ik missen kon. Een arm meisje in een flodderig regendoorweekt dun blousje, was dol gelukkig met een ouderwetsch manteltje, een ander met een wollen peignoir, en zoo ging het verder, die groote, treurige stoet ongelukkigen op Maastricht aan. En zoo ging het heel den dag en dan in zulk ellendig weer.. Op 't oogenblik vechten ze weer erger. De kanonnen bulderden, granaten springen; waar 't is weet ik niet. 't Doet me denken aan den kant van Roclenge, waar 't ook niet zuiver is. Maar zeker ben ik er niet van. Mijn man vertrok vanmorgen naar den Haag (waar ook de kinderen zijn). Hij was boos, dat ik niet mee wilde, maar ik vindt het hier veel te belangwekkend om heen te gaan. 't Is alleen zoo jammer, dat men hier, noch op het Holl. grens-douane-kantoor, telefonisch met Maastricht is verbonden. Evenmin is hier een telegraaf. Overall hebben de Duitschers langs hun weg de Belgische vlag afgerukt. Een troep van negen Duitse infanteristen kwam hier gisteren voorbij. Ik sprak ze aan, trachtende iets van hen te weten te komen, maar ze vertelden niets anders dan dat men hen vreeselijk had bedrogen, men had gezegd, dat ze tegen Frankrijk zouden vechten en nu ging het tegen de Belgen. Juist op dit oogenblik komt een der gendarmen mij vertellen, dat men vecht bij Rumpst... Naschrift. - Zondagmiddag hevig gevecht bij de forten, vermoedelijk tusschen Tongeren en Rumpst. Vijf-en-twintig Belgische lansiers zijn naar Maastricht geweken.

320 **PERS-OVERZICHT.**

Nederland en Nederland alléén.

"Laat ons in deze dagen aan Nederland denken boven alles en voor alles", schrijft de Nieuwe Crt.

Het is de tijd voor het meest volstrekste nationale egoïsme. Dat mag gepredikt worden als een heilige plicht, omdat het slechts betracht kan worden door middel van kloeke deugden. ... En zelfbeheersching bovenal.

Het is niet waar dat wij veilig zijn voor den Europeeschen oorlog, omdat wij een belofte van den Duitschen Keizer hebben dat zijn troepen Limburg niet zullen betreden en een verklaring van den Engelschen Koning dat zijn schepen de Schelde zullen mijden. Wij mogen er dankbaar voor zijn en het is ons geluk maar wij moeten sterk blijven en stil. Wij moeten ons niet verbeelden dat wij thans in Europa een geluid zouden kunnen doen hooren, dat aan iets anders zou worden toegeschreven dan aan vrees voor eigen lot en berekening van eigen kansen.

Alleen aan ons volk moeten wij denken on daarnaar doen. Aan zijn weerkracht in de eerste plaats, die in de bange weken welke met een opvlamming van geestdrift begonnen zijn, nu duldzame onderwerping aan lucht gaat eischen en volharding waartoe de kracht van binnen komen moet. Aan zijn nood en zijn leed vervolgens, die gelenigd zullen moeten worden ten koste van veel persoonlijke inspanning en offers. Aan zijn toekomst, in een verschieft van zwaren arbeid en schitterend slagen, indien de moordende oorlog ons te midden van zooveel uitputting rondom, ongedeed voorbij mocht gaan.

340 Sterk en stil moeten wij zijn. Aan ons volk onze eerste en eenige gedachte.

De economische storing.

Dr. D. Bos bespreekt in de N. Rott. Ct. de economische storing, die, naar zijn meening, "met buitengewone snelheid opgekomen" is.

345 Levendig doet hij beseffen, hoe in de huidige omstandigheden de eene crisis de andere uitlokt en hoe alle machten samenwerken om de storing naar alle kanten te verbreiden. En nu staan wij voor de vraag: wat te doen?

Laat - zegt de schrijver -

350 laat de Nederlandsche huisvader - en als hij te zenuwachtig is - de meer verstandige Nederlandsche huismoeder, beginnen met gewoon te doen zooals anders. Zuiniger worden, dat is natuurlijk; dat moeten wij allen. Maar niet dolzinnig opdrijven der aankopen in de eene soort van waren en de andere aankopen van dagelijksche verbruiksartikelen nalaten. Met een paar weken zal men het belachelijke inzien van die reuzeninkopen van soms aan bederf onderhevige waren en zal het blijken, dat men zich goedkooper had kunnen helpen, waar in vele artikelen de voorraad groot is en aanvulling geenszins is uitgesloten. Laten verder allen, die nog de noodige middelen hebben, hunne rekeningen zooveel en zoo vlot mogelijk betalen.

355 Laten voorts de menschen uitscheiden met oppotten van gelden. Wanneer werkelijk de nood zóó hoog zou stijgen, zooals zij misschien meenen, met allerlei overdreven voorstellingen van belegeringen, uithongering en andere griezigheden, dan zou hun die oppotterij toch niets

360 baten, daar dan het algemeen belang zich zeker zal stellen boven het eigenbelang.
En laten vooral ook alle kleinere en provinciale banken zoo spoedig mogelijk meer hun gewone
doen aannemen. Dit ook in hun eigen belang.
Zij kunnen dat doen, voor een groot deel althans, met behulp van het in Amsterdam gevormde
365 consortium, dat met groote inspanning tracht de nijverheid en den handel de middelen te
verschaffen om aan den gang te blijven. Doen ook de kleine banken dat niet, dan zal vooral de
middenstand zich anders moeten helpen en dat wellicht ook in de toekomst blijven doen.

Binnen enkele dagen komt men gereed met de oprichting eener algemeene Nederlandsche
370 Middenstands-kredietbank, die de schakel zal worden tusschen allerlei plaatselijke
volks- en middenstandskredietbanken en het consortium met daarachter de Nederlandsche
Bank. Met enkele dagen zal zich daarheen de groote stroom van den middenstand kunnen
richten om de middelen te vinden ten einde aan den gang te blijven, zijn leveranciers
te betalen en daardoor datgene te doen, wat het bankwezen in ons land thans niet
voldoende verricht.

375 Maar laat onze Nederlandsche handel en nijverheid, laten als onze détaillisten en
kleinindustrieelen bovenal, begrijpen dat wanneer zij, thans op eigen houtje een moratorium
instellen, niet betalen wat zij schuldig zijn, ofschoon zij kunnen, zelfs betalingsmiddelen
zonder noodzaak oppotten, zij het aan zichzelf te wijten hebben, dat zij zelf daarvan ten
slotte de dupe worden.

380 De economische crisis wordt door deze opstopplingsverschijnselen noodeloos verscherpt, ten
slotte zullen 't de zwakkeren zijn, die van de beenen geraken. En worden nijverheid en handel,
ook in de groote bedrijven door het onthouden van de noodige betalingen van de afnemers,
gedwongen tot werkvermindering, wat wordt dan het gevolg? De arbeiders zullen lijden, maar met
gemeenschappelijke hulp zal men ze door den tijd brengen. Maar de middenstand, de klein-
385 industrieel en handelaar wordt door de verminderde consumptie de dupe.

Het eenige middel om den toestand weer gezond te maken is met thans meer dan ooit gepaste
zuinigheid zooveel immer mogelijk weer de gewone handelsingewoonten aan te nemen met zooveel
mogelijk handhaving over en weer van het stelsel der contante betaling en met nakomen zooveel
mogelijk van de betalingsverplichtingen, ook van vroegere vorderingen. Wanneer een ieder dat
390 doet, zal men toch met elkaar heel wat afspraken moeten veranderen en met de buitengewone
toestanden rekening moeten houden. Maar dan hebben wij kans, dat wij niet door eigen
onverstand en gebrek aan gemoedskalmte het kwaad verergeren dat er is, dat door de storing in
den in ons land zoo geweldig grooten internationalen handel en uitvoernijverheid toch al zoo
groot wordt, en dat bij terugkeer van den vrede nog genoeg nieuwe ernstige
395 storingsverschijnselen zal medebrengen.

Amerikaansche toeristen.

Uit Londen wordt aan de *N. R. Ct.* bericht, dat, volgens de *Daily News*, een poging zal
worden gedaan om de Amerikanen over enkele dagen van het vasteland weg te helpen door
400 bemiddeling van het Roode Kruis in Amerika.

Op een vergadering van het comité van Amerikaansche burgers in het Savoy Hotel zijn
moties aangenomen, waarin aan alle Amerikaansche gezanten en consuls in Europa wordt
verzocht te trachten faciliteiten te verkrijgen van centrale en plaatselijke
overheden voor het vervoer van Amerikanen.

405 Er zijn deputaties benoemd om naar Frankrijk, Zwitserland, Italië en Zweden te gaan,
en zoo mogelijk ook naar Duitschland met geld om de "gestrande" Amerikanen te helpen.
Zij zullen in naam van de Roode-Kruis-vereeniging van Amerika reizen en de reizigers
die ergens zijn opgehouden, zullen eerst naar Engeland worden overgebracht onder de
dubbele bescherming van hun burgerschap der V. S. en de Roode Kruisvlag.

410 Men zal de grootste moeilijkheden hebben om in en uit Duitschland te komen; daartoe
zal een poging worden gedaan over Nederland, waar de Amerikaansche gezant goed werk
voor zijn volk verricht.

Intusschen is de toestand in Engeland aanmerkelijk verbeterd. Het vertrouwen is
teruggekeerd en velen die enkele dagen geleden nog verlangden naar huis te gaan, zijn
415 nu voornemens de rest hunner vacantie in Engeland en Schotland door te brengen.

De veiligste stad.

In welke stad loopt een voetganger het minste gevaar, wanneer hij zich door het
straatgewoel waagt?

420 Het schijnt dat de Duitse hoofdstad op dien eeretitel aanspraak mag maken, terwijl
de Amerikaansche steden het grootste aantal offers van het straatverkeer aanwijzen.
In het laatste jaar bedroeg het getal slachtoffers van het verkeer in Chicago, de
recordstad der straatongelukken, 198, 48 er van zijn door automobielen omgekomen. Dan
komt Los Angelos met 153, die alleen op rekening van den automobielen komen, en volgens
425 de statistiek waarbij de tusschen haakjes geplaatste cijfers de
automobielslachtoffers zijn, volgen dan Washington 147 (71), Pittsburg 141 (52), New
Vork 113 (47), San Francisco 113 (47), Buffalo 110 (49), Parijs 88 (47), Londen 75

(16) en Berlijn 65 (23).

430 **Tweede (laatste) Blad.**

De oorlog.

Voor den slag?

435 De gevechten langs de lijn Sint Truien, Tienen, Jodoigne zijn vermoedelijk nog niet veel meer dan schermutselingen van voorposten geweest, en men verwacht vandaag, morgen of een der eerstvolgende dagen den grooten slag in Noord-België. Wel zijn er allerlei geruchten geweest dat de slag reeds begonnen was, en zelfs tot in Breda meende men het geschutgebulder te hooren, maar dit alles is loos alarm geweest en de eigenlijke veldslag heeft nog niet plaats gehad.

440 Waarop wordt gewacht? Dat er van Belgischen kant niet wordt aangevallen laat zich hooren en bewijst hoogstens, dat er niet voldoende Fransche en Engelsche troepen gekomen zijn ter versterking van het Belgische leger – gesteld dat ze gekomen zijn – om de Duitsche strijdmacht die zich op 't oogenblik ten westen van de Maas bevindt, aan te vallen. En dat de Duitschers nog niet tot den aanval overgaan, zal wel zijn oorzaak vinden in de overweging, dat er thans een Duitsche overwinning komen moet, 't

445 koste wat het wil, wijl anders de wereld zal gelooven, dat de Duitsche krijgsmansdeugden door een halve eeuw van vrede teniet gegaan zijn, en dat de veel geroemde Duitsche taktiek en legeraanvoering in een oorlog van de twintigste eeuw niet meer deugen. Daarom zullen vermoedelijk de Duitsche bevelhebbers wachten met den aanval op het Belgische leger, totdat er zooveel Duitsche (en wellicht

450 Oostenrijksche) troepen over de Maas bij Visé getrokken zijn, dat redelijkerwijs gesproken een mislukking van het plan, om benoorden de Maas een weg te banen door het Belgische land naar Frankrijk, onmogelijk is.

Het schijnt, dat, in afwachting van dit eerste groote Duitsche succes, de oprukkende beweging der Duitsche troepen in het zuiden van België, dus langs en bezuiden de

455 Maas, heel en al tot staan gebracht is. Belgische berichten melden, dat de Duitschers zich verschansen langs de Ourthe, die, naar men weet, bij Luik in de Maas valt, en de Aisne, een zijriviertje van de Ourthe, dat in noordelijke richting stroomt. Is dit waar – en het komt ons waarschijnlijk voor – dan duchten de Duitschers blijkbaar een aanvallende Fransche beweging door de Ardennen, terwijl zij het Belgische leger slag

460 leveren in Noord-België, en het gevolg hiervan is in elk geval dat de beweging naar Noord-Frankrijk wacht op den verwachten slag in het noorden. Derhalve, al zijn de berichten over het Duitsche opdringen de laatste twee dagen ongetwijfeld in zoover gunstig voor de Duitschers dat zij doorgedrongen zijn tot een afstand van Brussel, niet verder dan Utrecht ligt van Amsterdam, het feit blijft bestaan, dat

465 waarschijnlijk het door den generalen staf in Berlijn opgemaakte plan om snel via België Frankrijk's noordgrens te bereiken, mislukt is, en men zal zich bezwaarlijk van de wijs laten brengen door de *Kreuzzeitung* als ze beweert, dat een verzet van Luik gedurende drie of vier weken voorzien was.

470 Men zie voor 't goed begrip van dit alles de kaart in dit blad.

En een sterke aanvallende beweging van Duitschen kant ter hoogte van het groothertogdom Luxemburg en den Elzas wordt evenmin gemeld. Ook hier gaat het

475 Duitschland wel meer naar den vleeze dan de vorige dagen, en het is zeker een niet gering succes dat de Franschen weer uit Mülhausen zijn verjaagd en vermoedelijk ook uit Altkirch, zoodat zij teruggedrongen zijn naar Belfort, maar toch is ook hier geen sprake van een Duitschen inval in Frankrijk, en dat dit ook niet het geval is in den Beneden-Elzas of Lotharingen, blijkt uit het Duitsche zwijgen over deze

480 krijgsverrichtingen en uit het dagelijksch overzicht, dat de Fransche regeering van den toestand geeft, dat natuurlijk niet onpartijdig is en gewantrouwd moet worden in al zijn details, maar dat niettemin bewijst, dat er langs de geheele grens van het 'ingelijfde gebied', slechts geschermtseld wordt, terwijl de hoofdmacht der beide legers die aan weerszijden gereed staan, worden bewaard voor later.

485 Vermoedelijk is het de verwachting van den Duitschen staf geweest, dat er zooveel Fransche troepen noordwaarts gezonden zouden moeten worden om den Duitschen inval daar te weren, dat de troepenmacht aan de Duitsche grens verzwakt moest worden, zoodat ook hier tot den aanval kon worden overgegaan. Is dat inderdaad het plan geweest, dan heeft de houding van het Belgische leger ook dit Duitsche plan den bodem ingeslagen. Toch blijft het voor de Franschen een harde pil, dat hun zegevierende tocht in den Elzas tot staan is gebracht.

490 En wat ten slotte het oorlogsterrein in het oosten aangaat, het spreekt vanzelf dat de berichten die vandaar komen, nóg minder betrouwbaar zijn dan die welke ons bereiken over gebeurtenissen in plaatsen die zooveel dichterbij gelegen zijn. Waarlijk, het is wel ontmoedigend te moeten constateeren, dat nu de groote oorlog

495 tusschen de "beschaafde" mogendheden uitgebroken is, het liegen, vervalschen en
verkeerd voorstellen der gebeurtenissen nog veel erger is, dan 't geschiedde door
Italianen, Turken, Bulgaren en Serviërs! Zelfs de overweging dat door gunstige
berichten de moed erin gehouden moet worden, rechtvaardigt niet de
waarheidsvervalsching die wij thans allerwegen waarnemen en die het onmogelijk maakt
te weten wat er voorvalt.

500 Maar om terug te keeren tot de berichten uit het oosten: volgens die van de
betreffende partijen rukken zoowel de Oostenrijkers op Russisch gebied als de Russen
op Oostenrijksch, natuurlijk beiden met groot succes, en moest men beider succes-
tijdingen gelooven, dan waren de Oostenrijksche troepen mooi op weg naar Warschau en
de Russen naar Lemberg.

505 **Engelsche persstemmen over België's houding.**

Uit de Engelsche bladen, die de post ons te hooi en te gras bezorgt, blijkt welk een
geweldigen indruk het moedig standhouden der Belgen tegenover de Duitschers, nu reeds
een week lang, in Engeland heeft gemaakt. De *Westminster Gazette* acht de
510 gebeurtenissen om Luik belangrijk genoeg om de plannen van den Duitschen staf geheel
in verwarring te brengen:

"Opnieuw is een groote mogendheid er aan herinnerd, dat een kleine zich niet ongestraft laat
trappen. Maar met het Belgische volk in de stemming waar het thans in verkeert, en terwijl
zijn vrienden het ter hulp snellen, komt een dramatische verandering over het tooneel gelijk
515 het in de bureaux van het Berlijnsche ministerie van oorlog voorzien was. De Duitschers kunnen
niet meer volstaan met Luik te "maskeeren", terwijl hun legers voortrukken naar Namen. Luik
moet ten onder gebracht worden vóór de troepen verder kunnen, op gevaar al van de
verbindingslijnen bloot te stellen. Iedere duim gronds moet even bloedig bevochten worden,
alsof België Fransch gebied ware en de schending van Belgisch gebied, die door da Duitse
520 regeering een noodzakelijkheid geheeten werd, kan er ten slotte toe leiden, dat de Duitse
troepenmacht van de eene versterkte fortenrij tot de andere moet doordringen.
Deze beschouwing der *W. G.* is Maandag geschreven, dus vóórdat het duidelijk was, dat
groote Duitse troepen massa's ten noorden van Luik over de Maas waren gerukt en
aldus achter de Maaslinie gekomen waren, waar zij niet meer op een fortenrij stooten,
525 maar op het Belgische leger, dat vermoedelijk versterkt is door een Fransche en
wellicht Engelsche troepenmacht.

De Times bespreekt eveneens het groote belang van den Belgischen tegenstand:
"Wat ook de verdere loop van zaken in dezen oorlog moge wezen, België heeft
onsterfelijken roem geoogst, door het bijgeloof te vernietigen, dat Duitse legers
530 onoverwinnelijk zijn. België heeft een beweging tegengehouden, welke een essentieel
deel uitmaakte van het verraderlijke veldtochtsplan, door den Duitschen staf tegen
Frankrijk uitgewerkt. Iedere dag, ieder uur, dat de opmarsch door de Belgische
provinciën wordt opgehouden, belet andere troepenbewegingen met welke deze doormarsch
was gecombineerd, en geeft Frankrijk gelegenheid om den slag te pareeren. Toen het
535 eerste valsche bericht over de inneming van Luik Berlijn bereikte, zeide een
officieus blad, dat nu de marsch naar Noord-Frankrijk verzekerd was. Maar nu kan het
zijn, dat zoolang Luik niet genomen is, die marschen onmogelijk is. 'Schild en vriend'
was het motto der Vlaamsche burgers in den slag bij Kortrijk, waar zij de Fransche
ridderschap nederlegden. 'Schild en vriend' kan na 600 jaar nog dienen als de
540 wapenspreuk van hun kinderen van heden. Zij vechten voor dezelfde zaak, en de
vrienden op wie zij vertrouwd hebben, snellen hun te hulp. Zij hebben voor ons allen
de taak gemakkelijker gemaakt. Zij hebben de eerste kracht van den Duitschen aanval
gebroken en hun succes moet het vertrouwen van hun bondgenooten opwekken."

545 HET GEVECHTSTERREIN IN MIDDEN- EN OOSTELIJK BELGIË.

Nu aller aandacht gespannen is op de vraag, of de ruiterygevechten in (Belgisch)
Brabant en Limburg zich zullen ontwikkelen tot een grooten veldslag, geven wij een
overzichtskaart, die slechts weinig toelichting behoeft. In het noorden is de
Nederlandsche, in het oosten de Duitse grensstreek aangegeven; in den
550 zuidoostelijken hoek ziet men een punt van het groothertogdom Luxemburg, links
beneden een paar brokken Fransch gebied. Het spreekt vanzelf, dat wij de kleinere
plaatsen en al wat deze kaart, dia slechts ter oriëntteering dient, onduidelijk zou
kunnen maken, hebben weggelaten.

Met pijltjes is de richting van den Duitschen inval in België aangegeven. De brug bij
555 Visé is een soort van knooppunt van den opmarsch der Duitschers. Den vermoedelijken
stand der Belgische (links) en Duitse (rechts) voorhoeden op 11 Aug. in den omtrek
van Thienen – voor zooveel die uit de berichten, tot heden twaalf uur, is op te maken
– hebben wij door zware strepen aangeduid, evenzoo de stellingen, welke, naar 't
560 schijnt, de Duitschers thans in de Ardennen beoosten Luik in gereedheid brengen.

Oorlogsgeruchten.

Aan de *N. R. Ct.* wordt het volgende uit Antwerpen geseind:

"De (Antwerpsche) *Matin*" heeft een belangrijke correspondentie uit Tongeren.

565 Zondagochtend te 10 uur is daar, komend uit Visé, het 35e regiment uhlanen
binnengerukt. Officieren hebben den burgemeester gedwongen de kas af te staan. Een
accreditief van 5000 francs hebben ze zelf ter Nationale Bank afgehaald en met dit
geld levensmiddelen betaald. Tegen 12 uur legerden ze en kookten op de groote markt.
Ze vertelden, dat ze uit Oost-Pruisen waren en vele officieren hadden verloren. Te 3
570 uur kwamen er nog eenige duizenden bij die allen samen vertrokken; er bleef alleen
een wacht van 300 man. Van 3 uur tot 2 uur 's nachts zijn aldoor Duitsche soldaten
aangekomen; men schat hun aantal op 15 à 18,000. 's Nachts scheen zoeklicht uit
vliegtuigen boven de spoorlijn Luik-Waremme, van waar kanongebulder kwam.
's Maandagsmorgens was het stadje geheel ledig van Duitschers, tot opeens kleine
575 groepen van uitgeputte Duitsche soldaten binnenliepen, angstig huilend: laufen!
laufen! Zij hadden er genoeg van en wilden de grens over. Wat is er gebeurd?
Dezelfde correspondent heeft met een soldaat, die den eersten Duitschen inval heeft
bijgewoond, gesproken. "Wij waren" – vertelde deze – "met 600 man, die door de
tusschenruimten der fortten te Luik binnenraakten. Wij werden op ongehoord heftig vuur
580 onthaald, de kameraden vielen als vliegen. Wij vluchtten langs al de straten dicht
tegen de huizen en kropen langs den grond om ongezien te blijven, maar de zoeklichten
vonden ons en altijd waren er terechter plaatse Belgische soldaten om op ons te
mikken. Opeens hagelde een bui schroot over me: met één sprong was, ik in de schaduw,
kruipend, schuivend, gebruik makend van iederen uitsprong van den muur, en bereikte
eindelijk het veld. Hoe ik onze lijnen heb bereikt, is me een raadsel. Er kunnen geen
585 twintig der onzen ontsnapt zijn."

Het slagveld van Europa.

België is het slagveld van Europa. Er is misschien geen land ter wereld waar meer
590 gevechten geleverd zijn. Tallooze malen is het lot der naties op Belgisch grondgebied
uitgevochten.

Bij Waterloo, Oudenaerde, Kortrijk, Turnhout, Nieuwpoort, Doornik, Gent, Mechelen,
Bergen, Namen, Leuven hebben internationale legers elkaar ontmoet. In de 17de eeuw is
Luik drie maal door de Franschen genomen, nl. in 1675, 1684 en 1691. In 1702 heeft de
595 hertog van Marlborough zich meester gemaakt van de vesting, om den troepen van
Lodewijk XIV den weg naar Holland af te snijden. Ook tijdens de Fransche revolutie
heeft Luik een belangrijke rol gespeeld. In 1792 werd de stad door de Franschen
genomen, maar het volgende jaar moesten zij haar weer verlaten. De stad Namen, in
1691 versterkt door den Hollandschen vestingbouwkundige Coehoorn, werd vier jaar
600 later genomen door stadhouder Willem III, toen Koning van Engeland, na een beleg van
één maand, ofschoon de bezetting toen bestond uit 16,000 man. In 1715 werd Namen
gerekend tot de vestingen die een slagboom moesten vormen, teneinde de noordelijke
Nederlanden tegen Frankrijk te beschutten. Het nut van die vestingen bleek later van
nul en geener waarde voor de veiligheid der Nederlanden, maar tegenwoordig wordt de
605 stelling van Namen weder een der belangrijkste versterkingen geacht.

"De nieuwe Britsche kolonie."

Ziedaar het opschrift, dat de *Westminster Gazette* plaatst boven een stukje, waarin
zij bijzonderheden opsomt over de Duitsche, thans door Engeland bezette kolonie Togo.
De hoofdstad Lome – aldus de *W. G.*, – telt 7000 inwoners en er zijn nog verschillende
610 andere steden van belang en gewichtige inlandsche nederzettingen. Al is de kustlijn
slechts 28 Engelsche mijlen lang, de kolonie is toch 33,000 vierkante mijlen in
oppervlakte, omdat ze zoo diep landinwaarts gaat. Er is een belangrijke
uitvoerhandel, die in 1912 zes millioen gulden bedroeg, van koffie, cacao, katoen,
maïs, olijfolie, rubber, ivoor en andere tropische producten, terwijl de
615 importartikelen als: geweven goederen, metaalfabrikaten en zoo meer, gaarne door de
inboorlingen genomen worden: de import heeft in 1912 bijna zeven millioen gulden
bereikt. Er is in Togo een spoorwegnet van 210 mijl, de kolonie is goed geïrrigeerd
en vruchtbaar. Sinds dertig jaar is zij Duitsch bezit. Aldus de *Westminster Gazette*.
Wie dit leest, krijgt den indruk dat Engeland, voornemens is om hetgeen men heeft, te
620 behouden.

De toestand in Duitschland.

De Berlijnsche correspondent van de *Daily News and Leader* schetst de stemming in
Duitschland, meer in het bijzonder m de hoofdstad van het rijk. Hij beschrijft hoe
625 geestdriftige scharen van studenten, scholieren en meisjes met wapperende vlaggen
zingend en juichend langs de straten trekken; hoe de soldaten, die door de hoofdstad

trekken met gejuich worden begroet en hoe de Keizer wordt toegejubeld als hij in zijn auto Unter den Linden uitrijdt.

630 "Iederen middag, zoo tegen 4 uur, komt de rustelooze beweging op straat tot stilstand. De menigte wacht, dicht opeengedrongen langs de trottoirs, wacht soms meer dan twee uur geduldig. De politie maakt den weg vrij en zet het rijverkeer stop. Weldra hoort men de bekende hoornsignalen van 's Keizers automobiel en een groote lage auto, met een kroon versierd snelt voorbij. Wij zien een glimp van een man in een grijze uniform. Naast hem zit een vrouw, met een bos witte struisveeren op haar
635 hoed. De Keizer en de Keizerin. De Keizer salueert voortdurend en buigt en beantwoordt daarmede het gejubel dat Unter den Linden weggolft met de voortsnellende auto. Men mag van hem zeggen wat men wil, hij is een van 's werelds meest opmerkelijke persoonlijkheden. Ik wil thans slechts in herinnering brengen dat hij een amnestie afgekondigd heeft voor alle politieke misdadigers en onvoorwaardelijk.
640 'Velen hebben zich tegenover mij gesteld', zeide hij in den rijksdag, 'ik vergeef hun van ganscher harte, wij zijn thans allen Duitschers!'

"Wij, burgers van Londen" – vervolgt de correspondent – "wij hier in Londen lijden schade door den oorlog. Maar te Berlijn lijdt men meer. Niet alleen omdat uit bijna iedere familie een der jongens onder de wapenen staat, maar de prijzen der eerste levensbehoeften loopen snel omhoog. De regeering heeft getracht de prijzen vast te stellen van bloem en rogge, maïs en zout, maar niettemin zijn de prijzen dubbel zoo
645 hoog als anders. De gezinnen van de reservisten moeten zich op een of andere wijze trachten te redden. De regeering heeft maatregelen getroffen, opdat tot armoede gekomen vrouwen ondersteuning kunnen genieten, met een extra-toeslag voor elk kind beneden 15 jaar. Maar zij hebben niettemin hard te tobben.

"En dan de oogst. Het graan is rijp en ten deele in schoven gebonden. Studenten en schooljongens werken als vrijwilligers om den oogstbinnen te halen. Vrouwen werken dag en nacht op den akker. Maar door dat alles kan niet voorkomen worden, dat het verlies aan voedsel onberekenbaar is. *)

655 "Vóór de mobilisatie begon, den 2en Augustus, waren alle treinen stampvol. Elke gegoede familie was de stad uit en kwam hals over kop terug. Alle bagage, als passagiersgoed ingeschreven, is verloren gegaan. Aan elk station staan koffers en valiezen in enorme stapels bijeen. Het station Friedrichstrasse is zoo overvol, dat de bagage op het stationsplein ligt, blootgesteld aan weer, wind en grijpgrage
660 handen. Toen ik Dinsdag 4 Aug. mijn reiszak daar wilde afhalen, deelde de stationchef mij mede dat de mijne slechts een van 72,000 was, alleen te Berlijn verloren gegaan. Den geheelen dag door dwalen de troostelooze bezitters tusschen deze bergen van bagage en delven naar hun verloren schatten. Rijtuigen, taxi's en trams rijden nauwelijks meer daar de bestuurders zich bij hun regimenten gevoegd hebben en elk
665 paard dat nog kruipen kan thans ia het leger tracht mede te draven".

*) Duitse berichten melden, dat, dank zij het groote getal vrijwilligers, het binnenhalen van den oogst geen bezwaar meer zal opleveren. Men hoeft daarvoor zelfs geeft krachten meer aan te nemen.

670

Een Waal over de Duitschers.

Onze Londensche berichtgever schrijft:

In het laatst van 1912 zag te Londen een merkwaardig boek het licht. Het was getiteld: "The Anglo-German Problem" en geschreven door dr. Charles Sarolea, een in
675 Fransch-België geboren maar in Engeland opgevoeden en in Edinburgh wonenden schrijver over politieke en economische onderwerpen. De groote waarde van het boek ligt in zijn degelijkheid en in het feit dat het den schrijver gelukt is, van de eerste tot de laatste bladzijde zijn onzijdigheid te bewaren.

Wat hij schrijft over de plaats, die Duitschland thans in Europa inneemt, en vooral over de Pruisische overheersching in het Duitse Rijk, is teekenend en getuigt van
680 ruimen blik en helder inzicht. Pruisen, zegt hij, regeert het Rijk. De vreemde mogendheden hebben geen rekening te houden met Duitschland maar met Pruisen – zijn opvattingen, idealen en politiek – bij de onderhandelingen over internationale kwesties. Maar Pruisen is niet Duitschland, Pruisen is zelfs niet Noord-Duitschland.
685 Pruisen is nauwelijks Duitsch. De Duitschers zijn een volk waarvan we de karakteristieke eigenschappen zeer goed kennen. Ze zijn godsdienstig, sentimenteel, groote liefhebbers van muziek en van een nogal vaagdroomerige wijsbegeerte. Hun hoofdgebreken zijn dat ze op staatkundig terrein zich moeilijk kunnen aanpassen aan de eischen van den tijd en dat ze het strijd lustig instinct missen, dat andere
690 volkeren tegen verdrukking bewaart. Hun hoofddeugd is vriendelijkheid – een bijna totale afwezigheid van de wreedheid, die het zuidelijk karakter ontsiert. De Pruisen zijn een Duitsch-sprekend volk, maar niet een Duitsch, doch bijna zeker

695 een bastaard-Slavisch ras. Zij missen alle Duitsche zachtheid en hebben geen flauw
begrip van de Duitsche poëzie, die elke ware Duitscher in het hart draagt. Toch zijn
zij geen geboren soldaten als de Franschen. De toestand van slavernij of
lijfeigenschap leeft nog steeds bij hen voort. Ze hebben het instinct der discipline
aangeboren en zijn even geschikt om tyrannie te verdragen dan om haar uit te oefenen.
700 Hoe is het gekomen dat Duitschland zich zoo gemakkelijk de tyrannie van Pruisen heeft
laten aanleunen? Die dwingelandij berust eensdeels op de Duitsche ongeschiktheid voor
politiek, anderdeels op de lichtgeloovigheid en onnadenkendheid van het Duitsche ras.
Pruisen heeft kans gezien het begrip ingang te doen vinden en onvoorwaardelijk te
doen aannemen dat Pruisen alleen aan het Duitsche ras het krachtig bewind en de macht
om zich te weer te stellen kon geven die noodig waren voor de eenheid en de
onafhankelijkheid van het Rijk.

705 De Sarolea legt dan duidelijk uit en staaft het met voorbeelden, hoe de dwaze
bewering is ontstaan, dat de Britsche uitbreidingspolitiek en vijandige gezindheid
immer stelselmatig den vredelievenden en argeloozen Pruis hebben "onder gehouden." De
opvatting van den schrijver is een gansch andere; de fout van Engeland is, volgens
hem, dat het integendeel immer de mogendheid heeft gesteund, wier onscrupuleuze en
710 gewetenloze politiek alle vrije rechten van Europa heeft bedreigd.
Hij gaat na hoe Duitschland alle mogelijke middelen heeft te baat genomen om de
Triple Entente te breken, nu eens door te trachten Frankrijk en Rusland aan zijn
zijde te krijgen, dan weer door bedekte dreigementen en ten slotte door zijn vloot
zoo sterk te maken dat Englands meerderheid ter zee er door wordt bedreigd.

715 "Maar laten we aannemen dat het oogmerk om eenmaal Engeland binnen te vallen uit de
lucht gegrepen is. Ik voor mij ben van oordeel dat de vrees voor een Duitschen inval
al te uitsluitend de Britsche gemoederen heeft bezig gehouden en de aandacht heeft,
afgeleid van een ander, veel reëler en onmiddellijker, gevaar. Met karakteristieke
naïveteit en met de zelfzucht, den eilandbewoner eigen, denken sommige jingo's dat
720 als de uitbreiding der Duitsche vloot kon worden gestopt alle gevaar voor Engeland
bezworen zijn zal. Maar het grootste gevaar voor Engeland ligt niet in een inval in
Engeland zelf, maar in de invasie van Frankrijk en België. Want ingeval van een
aanval op Britsch grondgebied zouden, zooals zij zelf erkennen, de Duitschers maar
een geringe kans op succes hebben, terwijl in het andere geval Duitschland's kans een
725 veel grootere zijn zou." Terecht merkt de schrijver dan ook op, dat in Frankrijk en
België het zwakke punt, de achilles-hiel van het Britsche Rijk, ligt.

"De vraag is inderdaad niet of Duitschland een inval in Engeland durft wagen, maar of
het verwachtingen en hoop koestert die eerst verwezenlijkt kunnen worden als de
oorlog in zijn voordeel afloopt.

730 "De zaak is dat Duitschland niet tevreden is binnen zijn enge grenzen. Het vraagt
niet om de open deur, die het reeds royaal door Engeland is gegeven. Evenmin is zijn
vraag naar uitbreiding van zijn handel. Maar het wil zijn grondgebied vergrooten, het
wil niet slechts een Duitsch Rijk maar een Europeesch Rijk, een wereldrijk worden.
Het oude Napoleontische denkbeeld is weer herleefd. Oostenrijk, nuttiger als trouw
735 bondgenoot dan het zijn zou als het door Duitschland ware veroverd, verschaft het den
doorgang naar het oosten. Politiek is die tweevoudige alliantie reeds overheerschend
van Hamburg tot Saloniki en Konstantinopel. Reeds is Duitschland economisch zoozeer
in Nederland en België doorgedrongen, dat die landen als economisch afhankelijk
moeten worden beschouwd (!! Red!). De politieke overheersching van het Duitsche Rijk
740 op het vasteland van Europa lijkt daarom practisch mogelijk. En zou voor zulk een
prijs niet elke onderdaan van den Keizer klaar zijn om een opoffering te maken?"
Zeer beredeneerd en van bewijzen voorzien – nimmer hartstochtelijk doordravend –
wordt in dit boek nagegaan wat de oorzaken zijn van de weinige populariteit van de
Duitschers bij vrijwel alle andere naties van de wereld, zelfs in landen (als België,
745 Nederland en Zwitserland), die mede profijt getrokken hebben van de uitbreiding van
Duitschland's handel. Hij gaat na waaraan ze toegeschreven wordt door Duitsche
critici (zie Max Harden's klacht in de *Zukunft* van Sept. 1911: "Uns lebt kein Freund
auf der weiten Erde") en toetst die uitspraken aan de meer voor de hand liggende van
buitenlandsche beoordeelaars.

750

Uitvoer naar Duitschland.

Een onzer correspondenten seint ons, dat er kans is, dat Nieuweschans (Gr.) heropend
wordt voor zuivelexport naar Duitschland.

755 Naar men ons van de Geldersche grenzen bericht, is de betaling van invoerrecht op
artikelen van levensbehoeften, welke Pruisen worden ingevoerd, tijdelijk opgeheven.

Duitsche Landstorm.

– Blijkens mededeeling van het Duitsche consulaat te Amsterdam, zijn de in Nederland

wonende Duitschers, behoorende bij den landstorm, nog niet opgeroepen.

760

Nederland en de Oorlog.

Lof uit den vreemde.

De correspondent der "Daily News" in Nederland seint dat ons land thans het toevluchtsoord van Europa is geworden. Nederland verricht onovertroffen Roode-Kruis-
765 arbeid en de Hollandsche padvindere doen prachtig georganiseerd werk.

Vluchtelingen.

Uit het kanton Oostburg meldt men ons:

770

Nog steeds houdt de stroom van badgasten, die aan de Belgische kusten vertoefden aan. Met iedere gelegenheid komen tal van vreemdelingen met de stoomtram Breskens-
Maldeghem te Breskens aan, om over Vlissingen de plaats hunner bestemming te bereiken; onder hen zijn ook vele Duitschers; het is den menschen aan te zien, dat zij véél hebben geleden en vreeselijke angsten hebben uitgestaan. Zij zijn schier van alles ontbloomd, sommige zitten als halve zinneloozen voor zich uit te staren, anderen
775 vertellen onder tranen hun wedervaren, door het plotseling uitbreken van den oorlog tusschen Duitschland en België. Zoo o.a. kwamen Zondagavond met de laatste tram ook weer een 25-tal uit Brugge mede, meest vrouwen met kinderen, die vertelden, dat hun mannen aangehouden en opgesloten werden. Onder hen waren er ook, die al jaren in België wonen en nu verbannen worden.

780

TELEGRAMMEN.

De Oorlog.

De oorlog in België.

785

ANTWERPEN, 11 Aug. Bij het Vlaamsche Hoofd zijn twee spionnen, een Roemeen en een Duitscher, gearresteerd. Bij het Mexico-dok is een schipper, die niet gehoorzaamd had aan de waarschuwing van den schildwacht, gewond. Een auto-bestuurder is, op weg paar Boom, gedood.

790

BRUSSEL, 11 Aug. (part.). Een Duitse vliegmaschine maakte een noodlanding bij Namen. De twee inzittende officieren werden gevangengenomen.

795

BRUSSEL, 11 Aug. (officieel). De toestand blijft gunstig vóór ons leger, dat heden niet geleden heeft van de voorpostengevechten, waardoor de Duitschers tot den terugtocht genoopt zijn. Verschillende plaatsen, gisteravond door hen bezet, zijn op dit oogenblik ontruimd, o.a. Landen. Een Duitse vlieger is over Brussel gevlogen en beschoten door de burgerwacht, doch zonder resultaat. In het hoofdkwartier van het Belgische leger zegt men, dat er heden geen enkel oorlogsfeit van belang te melden is. Bij de voorpostengevechten zijn enkelen der onzen gewond, maar de Duitse verliezen zijn veel aanzienlijker. Het is niet juist, dat het station van Landen in brand gestoken zou zijn. De Duitschers trekken niet voorwaarts, alleen de cavalerie doet overal verkenningstochten.

800

805

MAASTRICHT, 12 Aug. (Van onzen correspondent). Een hevige kanonnade, die de huizen in de buitenwijken op hun grondvesten deed trillen, heeft vele bewoners uit hun slaap gewekt: het was gebulder van het zware Duitse geschut. Gisteravond vernam ik reeds, dat de zware artillerie rondom de forten van Luik zoo goed als opgesteld was, en dat het bombardement op de forten van Luik te wachten was. Het klinkt of het veel dicht bij is. Over dit Duitse geschut moet men niet licht denken. Elk kanon wordt door 32 paarden voortgetrokken.

810

De pontonbrug der Duitschers te Lixhe is verdwenen en daarvoor in de plaats een nieuwe brug gelegd, die netjes met plankjes belegd wordt. Het branden der torens in Visé en Argenteau, waarover ik u gisteren seinde, schijnt volgens mijn zegsman gebeurd te zijn, omdat de Duitschers gemerkt zouden hebben, dat van uit die torens signalen gegeven werden hoe de schoten vielen met roode en witte vlaggetjes al naarmate de schoten voor of achter de brug vielen.

815

Het gerucht van den grooten slag achter Tongeren schijnt overdreven. Die zelfde zegsman deelde mij mede, dat het slechts kleine schermutselingen waren, waarbij de burgerwacht van St.-Truyen, beslaande uit 150 man, door de Duitschers krijgsgevangen is gemaakt.

820

BRUSSEL, 11 Aug. (part.). Gisteravond zijn sterke Fransche troepenafdeelingen door Brussel getrokken. Zij werden geestdriftig door de bevolking toegejuicht.

BRUSSEL, 12 Aug. De "XXe Siècle" schrijft, dat de Duitschers, ontmoedigd door

Naspeuringen van Paul Theelen: 12 augustus 1914

- 825 herhaaldelijke nederlagen, hun door onze troepen toegebracht, zich terugtrekken naar het oosten.
- BRUSSEL, 12 Aug. (part.). Het Fransche ministerie van oorlog publiceert twee nota's betreffende de militaire samenwerkingen tusschen het Belgische en het Fransche leger.
- 830 Uit deze nota's blijkt, dat er nauw omschreven bevelen zijn gegeven door de Fransche en Belgische regeering, opdat de industriele bronnen van de beide landen tot elkaars nut worden aangewend, zoodat de Belgische en Fransche fabrieken elkander aanvullen. Vervoer van militair materiaal is op weg van Frankrijk naar België, terwijl de
- 835 Belgische wapenfabrieken revolvers naar Frankrijk zenden. Ook steenkolen en koren zouden gemeenschappelijk worden gebruikt. Verder zegt de nota, dat de tijd, welke door de Duitschers te Luik in rust werd doorgebracht, bestemd is om versterkingen af te wachten, die van de zijde van Hoey, verwacht worden. De Duitschers handhaven nog hunne afwachtende houding.
- 840 BRUSSEL, 11 Aug. (part.) De "Indépendance Belge" meldt, dat het aantal soldaten van het Belgische leger veel grooter is, dan tot dusver werd opgegeven. 15 klassen zijn onder de wapenen geroepen en het aantal manschappen bedraagt 300,000, onder wie 40,000 vrijwilligers. Het aantal vrijwilligers neemt nog steeds toe.
- 845 **Aan de Fransch-Duitsche grens.**
- PARIJS, 11 Aug. (part.). De Duitschers hebben den commandant van Longwy gesommeerd zich over te geven, doch deze weigerde.
- PARIJS, 11 Aug. Den 11n Aug. 's nachts om half twaalf heeft het ministerie, van
- 850 oorlog het volgende verslag over den toestand gegeven: De Fransche troepen zijn bijna langs het geheele front in contact met den vijand. De Fransche soldaten spreiden overal een bewonderenswaardigen moed ten toon en een onweerstaanbare vooruitstrevendheid.
- In het gebied der Vogezen hebben de Duitschers op den avond van den 10en, nabij
- 855 Spincourt de Fransche voorhoede aangevallen, die eerst terugweek, maar vervolgens, versterkt door reserves tot den aanval overging. De vijand werd toen teruggedrongen met groote verliezen. De Fransche artillerie vernielde een Duitse batterij. De Franschen namen drie kanonnen, drie mitraileuses en twee kisten munitie. De Duitse regimenten cavalerie leden groote schade.
- 860 In den omtrek van Chateau-Salins (Duitsch Lotharingen, dicht bij de Fransche grens) in de richting Moncel sur Seikkas (op Fransch gebied) hebben een Duitse bataljon en een batterij, komend uit Vic (iets zuidelijker dan Chateau Salins in Lotharingen) gepoogd de Fransche voorhoede aan te vallen, maar werden met groote verliezen teruggeslagen.
- 865 In dezelfde streek is het grensdorpje Lagarde in het "ingelijfde gebied" door een bajonetaanval genomen. De Duitschers zijn voor Longwy verschenen en hebben de overgave der stad geëischt. De commandant weigerde trotsch.
- 870 PARIJS, 11 Aug. (Mededeeling van den Franschen consul te Amsterdam). Dezen morgen hielden de fortten om Luik den strijd nog krachtig vol. De Fransche troepen houden de hoogten bezet, die de linie Thann-Altkirch in den Boven-Elzas beheerschen. Verschillende gevechten hebben plaats gehad over de geheele
- 875 linie in het oosten, en de Fransche ruitery is in al deze gevechten de meerdere gebleken. De Fransche regeering ontkent zoo stellig mogelijk dat de Fransche troepen Duitsch gebied geschonden hebben, vóór de oorlogsverklaring, en ze spreekt ook de leugenberichten over vergiftiging van vruchten en bronnen op Duitsch gebied, tegen. Zulke dingen zijn de gewoonte der Franschen niet!
- 880 In tegenstelling met de Duitse berichten, is er geen Italiaan uit Frankrijk verbannen.

Rusland en Oostenrijk.

- 885 ST.-PETERSBURG. 11 Aug. De Russen hebben de Oostenrijkers uit hun verschansingen bij Zoloschtsi, ten zuidwesten van Radziwilo – de grensstad op den weg van Rofno naar Lemberg – geworpen. De Russen sabelden een peloton Oostenrijksche infanterie neer en de rest der Oostenrijkers vluchtte. Een half escadron Oostenrijksche lanciers, dat de grens overschreed bij Wolotsjsk – het Russische grensstation op de spoorlijn van Lemberg naar Odessa – werd door de
- 890 Russen aangevallen, verloor zestien man, onder wie één officier aan dooden en drie

gevangenen.

Aan den overkant van de Dnjester (dus aan de grens tusschen Bessarabië en de Boekowina) hebben de Russen het achtste Oostenrijksche lanciersregiment aangevallen, dat tien dooden had.

895

Oostenrijk, Servië en Montenegro.

BERLIJN, 11 Aug. Uit Weenen wordt gemeld, dat de blokkade van de Montenegrijnsche kust besloten is. Aan schepen van bevriende en neutrale mogendheden is een termijn van vertrek van 21 uur gelaten. De buitenlandsche diplomatieke vertegenwoordigers te

900

Weenen zijn van de blokkade op de hoogte gesteld.

PARIJS, 11 Aug. De Servische mobilisatie is met een merkwaardige snelheid en regelmatigheid tot stand gebracht.

Bulgarije.

905

KEULEN, 11 Aug. (part.). Uit Sofia werd d.d. 8 Aug. aan de "Köln. Zeitung" geseind: Heden, Zaterdag 8 Aug., is aan het Sobranjo een wetsontwerp betreffende den staat van beleg voorgelegd. De staat van beleg zou 10 Aug. moeten worden afgekondigd; spoedig daarop zou dan de mobilisatie volgen.

Dit telegram werd met drie dagen vertraging te Keulen ontvangen.

910

Verspreide berichten.

PARIJS, 11 Aug. De kamerpresident heeft van den doema-voorzitter een telegram ontvangen, waarin uit naam van de doema aan de Fransche afgevaardigden een warme broedergroet wordt gebracht en waarin de overtuiging van de doema wordt uitgesproken, dat de krijgsbedrijven der beide legers, gesteund door Engeland, de pogingen van de verkrachters van den Europeeschen vrede zullen vernietigen en Europa zullen terugbrengen tot een staat van vrede en beschaving.

915

Deschanel heeft Rodsianko verzocht, de doema zijn erkentelijkheid voor dit telegram te betuigen en er aan toe te voegen, dat ook hij overtuigd is van de overwinning der volken, die zich geschaard hebben aan de zijde van beschaving en recht.

920

BERLIJN, 11 Aug. Uit Weenen wordt gemeld, dat de Oostenrijksche gezant te Rome, die reeds geruimen tijd lijdend was, zóó ernstig ziek geworden is, dat hij naar Weenen heeft moeten terugkeeren. Voor den duur van van zijn ziekte is de eerste sectie-chef van het ministerie van buitenlandsche zaken, baron von Macchio, als plaatsvervangend buitengewoon gezant aangewezen. Hij is heden door den Keizer in audiëntie ontvangen en zal zich morgen naar Rome begeven.

925

PARIJS, 11 Aug. (part.). De vorst van Monaco heeft het Fransche regiment begroet, dat door het vorstendom trok. Hij herinnerde er aan dat hij in 1870 aan de zijde van Frankrijk streed en verklaarde, dat de tegenwoordige oorlog een strijd van de beschaving en den vooruitgang tegen de barbaarschheid is.

930

PARIJS, 12 Aug. In Duitschland wordt de campagne met onjuiste berichten voortgezet. Er worden bladen verspreid, waarin de president van de republiek en de tsaar aan de galg hangend voorgesteld worden. De Duitschers verspreiden deze blaadjes ook in de naburige landen, in Zweden en Denemarken.

935

BRUSSEL, 12 Aug. De "Peuple" zegt in staat te zijn te melden, dat Holland zijn neutraliteit zal verdedigen. Niet alleen is de staat van oorlog afgekondigd, maar de belangrijkheid der troepenbewegingen wijst er op dat dit land zoo noodig tegenstand zal bieden aan een indringer. Uit een brief van Vliegen, den president van het hoofdbestuur der Hollandsche S. D. A. P., aan het blad "Peuple", blijkt, dat de Hollandsche soldaten levendiger dan ooit met de Belgen medevoelen. Hij eindigt met zijn eerewoord te geven, dat Holland tot nog toe niets gedaan heeft en ook niets doen zal ten nadeele van België. Daarvoor is de geestestoestand van het volk een waarborg. Volgens de "Indépendance Belge" bevinden zich sterke troepen te Amsterdam, Rotterdam, Vlissingen en langs de grens van Hollandsch-Limburg.

940

945